

**Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros
Decretalium, Tomus ...**

In Lib. III. Decretalium. In quo agitur De Rebus, quae in iudicium devenire solent, cujusmodi sunt, de vita et moribus Clericorum, ...

Schlüter, Georg

Augustæ Vindelicorum, 1708

Articulus III. De causis excusantibus ab obligatione residendi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73045](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73045)

In Tit. IV. De Clericis non residentibus in Eccl. 27

li contrariâ consuetudine per 10. annos. Sic Gl. in c. fin. V. Consuetudo, de Consuetud. in 6. quia sic per istam reditur ad jus commune. Cæterum in dubio, an beneficium exigat residentiam formalem veram seu personalem præsumitur affirmativa, juxta c. dilectus, 3. de Consuetud. junct. Gl. V. jure communi; idque propter favorem juris communis, cum indubio fieri debeat interpretatio secundum jus commune.

109 Not. 2. Consuetudinem sub annuo censu committendi aliis ejusmodi Ecclesiis curatas, dici enormem, & improbari c. 3. Ne Prælati Vices suas. Et ideo ejusmodi beneficia curata iis tantum conferri debere, qui personaliter residere possunt, & volunt, c. 4. h. t. excepto casu c. Extirpanda, §. qui verò, de præbend. ubi dicitur, quòd habens Canonicatum, cui accessorie, & perpetuo annexa sit parochialis, debeat residere in Canonicatu. Cum enim beneficiati ex suis beneficiis percipiant annuos redditus in sua personâ commodum, æquum omnino est, quòd iisdem debeant præstare suæ personæ ministerium, cuius causâ ipsi habent beneficium.

110 Not. 3. Quamvis Beneficiati ad residentiam formalem in suis Ecclesiis, secundum dicta teneantur; concedi tamen illis, quòd quovis anno ad certum tempus, ex justa causa abesse possint. Nam Episcopis quot annis (vel continuè, vel discretè computando tempus) à suis Ecclesiis abesse licet duobus, vel ad summum tribus mensibus, dummodo id fiat ex æqua causa, & sine gravi detrimento gregis, ita Trid. Sess. 23. c. 1. ubi tamen monet, ne hæc absentia fiat in adventu, quadragesima, aut tempore Nativitatis, Resurrectionis, Pentecostes, & Corporis Christi, nisi cura diæcesis aliò vocaret.

111 Not. 4. Parochis, & aliis Curatis indulgeri pro absentia tempus bimestre, ultra verò non, nisi ex gravi causâ per Episcopum prius cognita, & probata, & discedendi licentiâ, gratis concedendâ, obtentâ. In casu tamen, quo cum ejusmodi licentiâ discedunt, teneri loco sui Vicarium idoneum, ab Ordinario approbandum, cum debita mercedis assignatione relinquere. Trid. loc. cit.

112 Not. 5. Cum in Tridentino non exprimitur, dubitari, an Parochi & Cura-

Tom. 112

ti egeant Episcopi licentiâ etiam in casu solius absentia per bimestre? R. affirmativam teneri à Lessio, Garcia, & Piascio apud Pirhing hic n. 20. probabilius tamen negari à Navarro in Manuali c. 25. n. 51. quia ad tempus illius absentia jam habent licentiam legalem, seu concessam à lege; quamvis Layman l. 4. tr. 2. c. 6. n. ult. dicat, securissimum esse, cujusque diocesis statutum, vel consuetudinem sequi. Ut absentia Parochis concessa per bimestre sit ex justa causa, non requiritur, quòd sit causa gravis, sed sufficit, quòd sit causa honesta, v.g. honestæ recreationis, visitandi propinquos, peregrinationis. Sic Layman cit. Cæterum tempus absentia an longum, an breve sit? æstimatur diversimodè respectu diversorum locorum, personarum & statutorum. Sic absentia trimestris respectu Episcoporum est tempus breve, longum respectu Parochorum; uti colligitur ex Trid. cit.

113 Not. 6. Canonicis, vel aliis habentibus dignitates, præbendas, aut portiones in Ecclesiis Cathedralibus, vel Collegiatis, jure Tridentini non licere abesse à suis Ecclesiis ultra tres menses, ut dicitur sess. 24. de reform. c. 12. quod tamen accipe, nisi alia sit consuetudo legitimè inducta, nec jure reprobata, secundum ea, quæ diximus superius.

ARTICULUS III.

De causis excusantibus ab obligatione residendi.

114 Tridentinum sess. 23. de Reform. c. 1. postquam ea, quæ retulimus à n. 96. de Residentia, statuit, de causis excusantibus ita loquitur: Cum Christiana Charitas, urgens necessitas, debita obedientia, ac evidens Ecclesiæ, vel Reipublicæ utilitas aliquos nonnunquam abesse postulent, & exigant, decernit eadem Sacrosancta Synodus; has legitimæ absentia causas, à Beatissimo Romano Pontifice, aut à Metropolitanano, vel, eo absente, Suffraganeo, Episcopo antiquiori residente, qui idem Metropolitanus absentiam probare debet, in scriptis esse approbandas, nisi cum absentia inciderit propter aliquod munus, & Reipub. officium Episcopatibus adjunctum; cujus, quoniam causæ sunt notoriæ, & interdum repen-

D 2

repen-

repentinæ, nec eas quidem significari Metropolitanò necesse erit; ad eundem tamen cum Concilio provinciali spectabit indicare de licentiis à se, vel Suffraganeo datis, & videre, nequis eo jure abutatur; & ut poenis canonicis errantes puniantur. Interea meminerint discelsuri, ita ovibus suis providendum, quantum fieri poterit, ut ex ipsorum absentia nullum damnum accipiant.

115 Per *Christianam caritatem* intelligitur titulus auxilii necessarii de salute periclitantis animæ; per *urgentem necessitatem* incursiones hostium, aëris intemperies, aut pestis faviens, corporis infirmitas non curabilis in loco Parochiæ, capitales inimicitia cum loci Domino. Per *debitam obedientiam*, mandatum Papæ, ut sit in ejus obsequio pro bono Ecclesiæ: per *evidentem utilitatem Ecclesiæ, vel Reipubl.* ut, cum venire tenetur ad Synodum generalem, provincialem, vel diocesanam; aut abesse debet, ut defendat jura Ecclesiæ suæ, vel diocesis; vel cum debet esse legatus, seu Orator Principis secularis, ut notat Barbosa in *cit. loc. Trid. n. 10.* ut fungatur munere Camerae Præsidis, vel Supremi Cancellarii in Curia Regis, vel Principis secularis; si alii satis idonei non reperiantur; hoc enim pertinet ad utilitatem reipub. Christianæ; ita Pirhing de *Cler. non resid. n. 39.* quæ tamen accipe secundum ea, quæ notabimus in seqq.

116 Quæstio igitur est. 1. an Beneficiatis, sine jactura fructuum, liceat à suis beneficiis abesse *studiorum causâ?* Re. de hoc agi *s. fin. de Magistris*, ubi Honorius III. statuit, quod docentes in Theologica facultate, *dum in scholis docuerint; & studentes in ipsa*, integrè per annos quinque percipiant de licentia Sedis Apostolicæ proventus præbendarum, & beneficiorum suorum, non obstante aliqua contraria consuetudine, vel statuto, cum denario fraudari non debeant, in vinea Domini operantes. Ubi tamen nota, textum loqui de fructibus, seu proventus præbendarum, & beneficiorum; non de *distributionibus quotidianis*; nam hæ non veniunt nomine fructuum ex beneficiis, ut dicemus infra; excipe nisi præter illas non haberent aliquid ex beneficio suo.

Circa istud privilegium *not. 1.* ad hanc absentiam non requiri licentiam Episcopi, vel Prælati; cum sit privilegium jure communi concessum tam studentibus, quam docentibus. Sic *Gl. in cit. c. 7. licentia.* Si tamen beneficiatus docens, vel studens sit *Curatus*, Episcopo insinuari debet, ut de idoneo Vicario provideat. Navarr. in *Manual. c. 25. n. 125.* quamvis Glossa in *c. Relatum* de Cleric. non *Resid. 5. Prælatorum*, censet, requiri licentiam Episcopi, si beneficiatus, ratione aliorum studiorum, quam Theologiæ, aut Juris Canonici, abesse velit cum jure, etiam in absentia percipiendi reditus sui beneficii.

2. *Not. 2.* Episcopos & similes Prælatos, cum obtinentibus beneficia Parochialia dispensare posse *ad septennium causâ studii literarum*, etiam *Grammaticæ*, aut *alterius facultatis*, *c. cum ex eo, 34. de Elect. in 6. junctâ Gl. V. Literarum*, & hoc, quod aliàs sublatâ studiorum opportunitate in grande univcrsali Ecclesiæ (quæ ad sui regimen Viris literatis permaximè noscitur indigere) dispendium, & jacturam cederet; ex quo clarè apparet hic attendi maximam Ecclesiæ utilitatem, cujus grandem jacturam subit, ubi destituitur Viris literatis. Et hæc facultas dispensandi etiam locum habet cum obtinentibus beneficia simplicia, cum hoc sit minus priore. Abbas in *c. Tua h. t. n. 6.* & hæc facultas non fit odiosa.

3. *Not. 3.* Privilegium etiam absentibus *studiorum causâ* concessum, ut etiam in absentia percipiant fructus, intelligit de absentia *studiorum causâ cum effectu*, adeoque solum si verè student, & hoc titulo absint. Hinc non sufficit, quod sint *in loco studiorum*, si non frequentent, sed tempus ludicrè perdant, rebus aliis vacando, spatiando, ludendo. Minus sufficit, si substitulo studiorum absint à beneficiis, & loco Scholæ vagentur per villas, castella, & alia loca, ubi non est competens ullum exercitium earum literarum, seu studiorum, quorum titulo, vel prætextu absint; sic enim intercedit dolus, qui nemini patrocinari debet. Et ideo etiam Scholares qui non frequentant, vel non student, non gaudent privilegio Scholarium, de quo alibi, sic *Abb. in c. 1. de Judic. n. 39. c. generaliter. 16. q. 1.* quia cessante

In Tit. IV. De Clericis non residentibus in Eccl. 29

cessante causâ finali, cessat beneficium, & indulgentia.

119 *Not. 4.* quosdam affirmare, requiri ad hoc privilegium, quo quis studiorum causâ absens lucratur fructus beneficii, quod studeat in Universitate, seu ioco studii *generalis & publici*, sed contrarium probabilius est spectato jure Canonico. Nam in *c. Tue 12. h. 1.* solum dicitur, quod non gaudeant privilegio lucrandi fructus in absentia studiorum causâ, qui *in fraudem* se prætextu studiorum conferunt ad talia loca, *in quibus nullum, vel saltem non competens est exercitium studiorum*; ceterum si studeant in loco, ubi studia vigent, licet non foret Academicus, privilegium tenet; quia *non Cathedra facit Magistrum, sed Magister Cathedram*. Sic Abbas in *cit. c. Tue n. 4.*

120 Quæstio altera est, an, & qualiter excuset obedientia? ut, si contingat, Beneficium evocari ad obsequium Papæ in Romana Curia? vel Episcopi, cujus ministerio deservire debeat? *de primo casu extare c. Cum dilectus 14. h. 1.* ubi Honorius III. scribens ad Capitulum Metense, sic loquitur: cum dilectus filius M. Otto, Canonicus Ecclesiæ vestræ, Scriptor noster, grata nobis jugiter impendat obsequia, & non minus, si sit absens, quam præsens eidem Ecclesiæ utilis habeatur: mandamus, *quatenus non obstante constitutione, que contra absentes Canonicos inter vos dicitur mansisse, fructus præbendæ suæ assignetis eidem, in nostro servitio commoranti*. Cum familiares nostri, qui circa nos se obsequiales exhibent universis, minori non debeant prærogativâ gaudere, quam vestrum singuli, quorum negotia per seipsos sapius promoventur.

121 De secundo casu agitur in *c. ad audientiam. 15. cod.* ubi idem Honorius III. Episcopo Meldensi scribit, ad audientiam suam venisse, quod, cum in Meldensi Ecclesiâ quædam sit constitutio, vallata juramento, & auctoritate Sedis Apostolicæ confirmata, *ut Canonici, qui non resident in eadem, suarum præbendarum fructibus præbendarum, illis receptis, quos infirmitas excusaret, sed in Apostolicæ Sedis servitio contingeret detineri. Decernimus, ut duo ex Canonici Ecclesiæ memoratæ, in suo servitio existentes, suarum fructus integrè percipiant præbendarum: cum absentes dici non debeant, sed præ-*

sentes, qui tecum pro tuo, & ipsius Ecclesiæ servitio commorantur.

Ex dictis canonibus deducitur, beneficium ex obedientia absentem à beneficio, haberi pro præsentem in ordine ad percipiendos beneficii sui fructus, quando talis absentia contingit Superioris voluntate pro Universalis Ecclesiæ bono, ac utilitate, vel saltem Episcopalis; quod tamen intelligendum venit non de omnibus, qui commorantur in Curia Romana, sed iis tantum, qui *ex mandato Papæ* ibi morantur, & illi auxilium præstant in divinis officiis, vel Ecclesiæ negotiis, spectantibus commune bonum Ecclesiæ Romanæ, non autem præcisè bonum privatum servitium, ut sunt Notarii &c. Reditus enim Ecclesiastici, quos percipiunt beneficiati, ex intentione Fundatorum, directè ordinati sunt in bonum Ecclesiæ, ex cujus bonis percipiuntur, vel Ecclesiæ Matricis, aut Universalis adjuvandæ per ejus Ministros.

Deducitur 2. Canonicos, qui à proprio Episcopo in auxilium vel servitium evocantur, haberi pro præsentibus (præsentia nimirum dispositione juris fictâ) illisque integrè sui beneficii fructus deberi, ut constat ex *n. 121.* & confirmatur ex *c. De cetero 17.* ubi Alexander III. statuimus, inquit, *ne Canonicis, donec in servitio tuo fuerint, quicquam subtrahi debeat, vel auferri, quod de communitatis sibi beneficio debetur. Nisi forte sint victualia, quæ non consueverunt absentibus exhiberi*: ex quo vides, fructus beneficii, & quotidianas distributiones, diversâ esse, cum expressè in hoc textu distinguantur.

Et ideo resolutio de fructibus præbendarum percipiendis etiam in tali absentia, accipienda est solum de fructibus grossis præbendarum, qui scilicet ex communi massâ (quæ etiam vocatur Mensa Capitularis) ab Oeconomo singulis annis Canonicis distribuuntur: non autem victualibus, seu distributionibus quotidianis, quæ interdum in pecunia, interdum in esculentis, & poculentis consistunt, nec nisi præsentibus in Ecclesia dari solent, ut dicitur in *cit. c. de cetero*. Et notandum, per Tridentinum *sess. 23. de Reform. c. 1.* circa prædictos canones nihil limitatum, vel derogatum esse.

Rebuffus in Praxi tit. *Dispensatio de* 125

non residendo, n. 37. censet, quòd Episcopus non possit *ultra duos Canonicos* occupare in suo servitio, propter quòd à suis beneficiis abesse debeant, & hoc ob Ecclesiæ bonum; & si plures velit, requiratur etiam consensus Capitali, quem tamen, si necessitas exigat; illi negare non debet: quòd tamen semper intelligendum est, si idcirco cultus divinus, & necessarium Ecclesiæ Ministerium non impediatur, quòd semper præ oculis habendum. Ut autem dicti Canonici physicè absentes, pro præsentibus habeantur, non sufficit, quòd versentur in obsequiis Episcopi *ob suum privatam commodum*, vel *ob privatam commodum, aut solatium ipsius Episcopi* (v. g. ut venationibus cum illo interfint) sed requiri, quòd eorum servitium cedat *in commodum Ecclesiæ Cathedralis*, ut clarè colligitur ex *c. ad audientiam*, ibi: cum absentes dicendi non sint, sed præsentibus, qui in Episcopi, ejusque Ecclesiæ servitio commorantur.

126 Porro dictum privilegium, quòd Canonici morantes in obsequio sui Episcopi, in ordine ad fructus habeantur pro præsentibus, ex vi istorum canonum non extentitur ad Canonicos non Cathedralis, aut inferiores beneficiatos. 1. quia *c. ad audientiam*, expressè loquitur de Canonicis Cathedralibus, seu iis, qui suo Episcopo sunt à servitiis; 2. quia licet *c. de cetero* loquatur solum de *Canonicis*; quia tamen in eo casu sermo controversus erat, de Canonicis morantibus in obsequio sui Episcopi, scilicet Episcopi, qui præsidet Ecclesiæ, in qua ipsi sunt Canonici, sufficienter colligitur & ibi, decisionem esse de Canonicis Cathedralibus; Sic Layman *l. 4. tr. 3. c. 6. n. 6.* præsertim, cum inter Episcopum, & alios non Cathedralis non sit ea conjunctio, quæ est inter ipsum, & Canonicos in Cathedrali ipsius.

127 Ex hoc autem dubitatur, an privilegium dictis Canonicis concessum conveniat etiam Parochis, vel aliis Curatis, in Ordinarii, seu Episcopi obsequiis commorantibus? Barbosa in *c. de cetero, n. 3.* censet, illos sine gravi causâ non posse ab Episcopo in suo, vel Ecclesiæ Cathedralis obsequio occupari; cum privilegium expressè loquatur de Canonicis in Ecclesia, cui præest Episcopus: in casu

tamen, quo haberi non potest Canonici Cathedralis, idoneus ad serviendum Episcopo in negotiis gravibus suæ Diocesis, vel Ecclesiæ Cathedralis, Canonici, vel beneficiatum inferiorem ex necessitate substitutum in illud obsequium, & absentem, haberi pro præsentibus in ordine ad percipiendos fructus etiam in absentia, *c. cum non deceat, 30. de elect. in 6.* ubi Bonifacius VIII. considerans, quandoque omnino necessariam esse, Beneficiatorum absentiam propter Ecclesiæ gravem utilitatem, sequentem decretalem edidit.

Cum non deceat alicui suum officium esse damnosum: Statuimus, ut ii, qui juxta constitutionem felicitis recordationis Nicolai Papæ Tertii, prædecessoris nostri super hoc editam, ad Apostolicam Sedem venerint, eam circa imminentium electionum negotia instructuri (*cum tales Ecclesiarum suarum prosequentes utilitatem, censeri debeant residentes*) fructus beneficiorum suorum, quæ obtinent in illis Ecclesiis, quarum negotia prosequuntur, & etiam aliorum, quos recipere, vel possent recipere in ipsis Ecclesiis residendo integrè (*quotidianis distributionibus duntaxat exceptis*) recipient: ad Sedem propterea veniendo ad eandem, ibidemque hac de causâ morando, & ad ipsas Ecclesias redeundo, *ac si personaliter in eisdem Ecclesiis residerent.* Non obstantibus quibuslibet consuetudinibus, vel statutis Ecclesiarum ipsarum contrariis, seu privilegiis quibuscunque, per quæ præmissorum effectus possit quomodolibet impediri.

Si autem moveatur quæstio, an Canonici morantes in obsequio Archiepiscopi, vel Legati Papæ, aut Prelati Episcopo inferioris in casu suæ absentiae gaudeant privilegio, quòd in tali casu habeantur pro præsentibus in ordine ad fructus suorum beneficiorum? 1. Canonicos Archiepiscoporum, qui sunt de ipsius Ecclesia diocesana, habere idem privilegium in casu proposito, quòd Canonici Cathedralis morantes in obsequio sui Episcopi. Nam & illi sunt Cathedralis relatè ad Archiepiscopum, si sunt Canonici in ejus Ecclesia diocesana, seu Episcopali; Secus dicendum videtur de Canonici Cathedralibus in Ecclesiis Suffraganeis.

fraganeorum; cum morantur in obsequio Archiepiscopi; quia relatè ad hunc non habent eam conjunctionem, quam cum proprio Episcopo; ubi tamen excipere casum necessitatis, de quo n. 127.

130 Et quamvis Pirhing *h. t. n. 30.* probabile censeat, quòd Canonici, quos in sua Provincia Legati Apostolicæ Sedis; vel etiam Rectores inferiorum Ecclesiarum *v. g.* Collegiatarum, occupant in suo servitio, gaudeant eodem privilegio, quo Canonici Cathedralis, morantes in obsequio sui Episcopi: rectius tamen distinguendum videtur, ut etiam procedat de Prælatis Episcopo inferioribus exemptis, non autem non exemptis, nisi adsit necessitas, ut dictum est n. 127. Exempti enim habent in suos jurisdictionem ordinariam, & quasi Episcopalem, & verè sunt Ordinarii eorum; & cum suis Canonicis unum corpus efficiunt, id quod non habent non exempti; nec etiam Legati Papæ respectu Canonicorum suæ Provinciæ; ita Layman *cit. c. 6. §. Sed nunquid.*

131 *Ngt. 5.* dubitari, an, si Episcopus alicui suo Parocho demandet officium Visitatoris, Vicarii generalis, vel aliud officium, adsit sufficiens causa, ut abesse possit ultra duos menses à sua Ecclesia salvo iure fructuum? *g.* negativam doceri à Garcia, & Piascio apud Pirhing *h. t. n. 41.* affirmativam tamen probabiliorè esse; quia iure antiquo poterat Parochus abesse ex iusta, & gravi causa etiam ad longum tempus; ab hoc autem recedendum non est, nisi iure novo aliud constitutum sit. Nihil autem tale extat. Nam *Trid.* proximè *cit.* permittit Episcopo, ut suis Parochis dare possit licentiam absentia à suis Ecclesiis ex iusta & gravi causa, etiam ultra duos menses.

132 Coetèrum, facultatem non residendi cum iure nihilominus percipiendi fructus beneficii concedere potest Summus Pontifex, quando obligatio est ex solo iure Ecclesiastico. Nam eiusdem est solvere, cuius est ligare. In his verò, in quibus obligatio residendi est juris divini, non potest dispensare, ut notat Pirhing *cit. n. 42.* quia foret dispensatio in iure Superioris; quamvis, cum adest iusta, & gravis causa non residendi, possit declarare, legem divinam ad eum casum in talibus circumstantiis non extendi. Et hanc facultatem

relaxandi legem obligantem ad personalem residentiam Parochos, etiam Episcopis concessam in certis casibus, ex hucusque dictis constat; & confirmatur ex *c. Licet, 14. de Elect. in 6.* ibi: *super residentia verò, ut præmittitur, faciendâ, possit Ordinarius gratiam dispensationis ad tempus facere, prout causa rationabilis id exposcit.*

Nullum autem Beneficiatum teneri 133 ad iuramentum residentia iure communi, tenet Abbas in *c. Ex parte, de Cleric. non resid. n. 4.* quamvis quandoque id præstari debeat, ubi hoc exigit statutum, vel consuetudo alicujus Ecclesiæ. Si quis autem ex tali causa deberet eiusmodi iuramentum præstare, hoc intelligi solum iuxta materiam subiectam, nimirum ut ad plus non obliget, quam jus requirat; hinc si absit in casibus iure permixtis, non violat iuramentum, ut dicitur in *c. Ex parte, ibi respondemus, quòd, si te non observando in fraudem, preposituræ tuæ jura fideliter prosequeris (cum ex hoc censeri debeas residens) perjurium non incurris.* Excipere nisi aliquid novi adjiciatur iuramento, qualiter fit in multis Ecclesiis, ut Canonicus ne una quidem nocte abesse possit à loco residentia per primum annum integrum.

ARTICULUS IV.

De penis culpabiliter non residentium.

DE his agitur *c. fin. h. t.* ubi Gregorius 134 IX. Ordinario rescribens, sic statuit: Clericos in Ecclesiis tuæ jurisdictionis beneficia, quæ residentiam exigunt, affecturos, si ad alterius Dioccesin absque licentia tua morandi causa transferint, liceat tibi, si moniti non redierint, dictis beneficiis (nisi excusationem rationalem ostenderint) spoliare; & c. *Cum ad hoc 16. eod.* Patriarchæ Antiochiæ, Apostolicæ Sedis Legato, observans, quod ad hoc sint Ecclesiastica beneficia deputata, ut Ecclesiæ debita servitia præstentur à suis Ministris & Sedi Apostolicæ innotuerit, quòd Ecclesiæ Antiochena multis ex servitoribus ejus absentibus est ferè destituta Ministris. Unde mandamus, quatenus non obstantibus Apostolicis indulgentiis, & prædecessorum tuorum licentiâ, absentes Canonicos, & assisios revoces ad residendum in Ecclesia supra dicta.